

Dr.sc. Željko Mrnjavac

Izvanredni profesor
Ekonomski fakultet Split
mrnjavac@efst.hr

RAZLIKOVANJE TIPOVA NEZAPOSLENOSTI - NEIZVODLJIVA MISIJA

UDK/UDC: 331.56

JEL klasifikacija/JEL classification: J64

Pregledni rad/Review

Primljeno/Received: 04.listopada 2002./October 04, 2002

Prihvaćeno za tisak/Accepted for publishing: 27. siječnja 2003./January 27, 2003

Sažetak

Borba protiv nezaposlenosti jedan je od najvažnijih, a često i osnovni cilj makroekonomske politike. U odabiru mjera za svladavanje nezaposlenosti osim podataka o njinom stanju i kretanju, bilo bi logično pretpostaviti poznavanje tipova koji ju čine. Iako na prvi pogled relativno jednostavno, razlikovanje i kvantifikacija tipova nezaposlenosti od kojih se ova pojava u svojoj ukupnosti sastoji pokazuje se teškim, čak i nerješivim zadatkom. Operacionaliziranje teorijskih koncepata uspijeva samo u određenoj mjeri, prije svega, zbog nedostatka kvalitetnih statističkih podataka i činjenice da različiti tipovi nezaposlenosti nisu međusobno nezavisni, već se isprepliću.

Izložena sistematizacija i kritička reinterpetacija spoznaja o teorijskom razlikovanju tipova nezaposlenosti, te mogućnostima operacionalizacije teorijskih postavki i praktičnog razlikovanja i mjerenja udjela različitih tipova u ukupnoj veličini nezaposlenosti trebala bi poslužiti kao upozorenje za oprezniji pristup ovom problemu jer svi načini mjerenja i izračuna nužno nose u sebi nerješiva teorijska i praktična ograničenja.

Ključne riječi: nezaposlenost, tipovi nezaposlenosti, Beveridge krivulja, Phillipsova krivulja, makroekonomska politika

UVOD

Problemi osoba na radu predstavljaju stožerne probleme industrijskog gospodarstva. Zasiurno niti jedan drugi utjecaj nema šire posljedice po život ljudi u suvremenom društvu od zaposlenja. Ono uveliko određuje gdje i kako oni žive, kakvo obrazovanje njihova djeca dobivaju, kao i većinu osobnih odnosa koje uspostavljaju s okruženjem i širom društvenom zajednicom. I u ekonomskoj znanosti rad zauzima istaknut položaj. Od

kada se ekonomija izdvojila kao zasebno područje istraživanja, odvojeno od šireg područja moralne i socijalne filozofije, niti jedan drugi pojedinačni faktor nije zauzimao takvo stožerno mjesto.

Stoga postoji opća suglasnost da je nezaposlenost jedan od najtežih problema s kojima se svakodnevno sukobljavaju gospodarstvena politika, ekonomska znanost i društvo u cjelini. Nezaposlenost predstavlja izostanak proizvodnje i prihoda, izaziva visoke fiskalne troškove, pridonosi značajnoj razgradnji ljudskog kapitala, a budući da u kriznim uvjetima nezaposleni više gube od zaposlenih povećava neravnopravnost i nejednakost u društvu. Kod pogođenih, ona izaziva značajna psihička opterećenja ostavljajući dojam beskorisnosti i bezizlaznosti. Borba protiv nezaposlenosti jedan je od najvažnijih, a često i osnovni cilj makroekonomske politike. Terapija nalikuje tretiranju kompliciranih medicinskih sindroma, razumijevanje kojih je zbog nesavršenosti ljudskog znanja nesavršeno. Problem je u činjenici što uvijek nije jasno s čime se u stvari sukobljavamo, pa prema tome ne znamo koji su indikatori relevantni, koje mjere primjerene.

Budući da se svakodnevno susreće, značenje pojma nezaposlenost za javnost se samo po sebi čini jasnim. Međutim, zbog kompleksnosti osobnih, ekonomskih i socijalnih komponenata nezaposlenosti, u politici, statistici i znanosti ovaj fenomen je otvoren brojnim različitim interpretacijama. Postoji čitav niz definicija nezaposlenosti i metoda njezinog bilježenja i izračunavanja. Definiranje nezaposlenosti i sustav izvještavanja u svakoj su zemlji zasnovani na njezinim tradicijama, zakonima i potrebama.

U odabiru mjera za svladavanje nezaposlenosti osim podataka o njezinom stanju i kretanju, logično bi bilo zahtijevati poznavanje oblika i tipova nezaposlenosti koji ju čine. U političkim govorima, čak i javnim istupima znanstvenika mogu se čuti hrabri komentari o karakteristikama hrvatske nezaposlenosti bazirane isključivo na procjenama od oka, a često i na nedovoljnom shvaćanju pojmova kakvi se upotrebljavaju. Tako na primjer nije rijetko čuti da je povećani, broj liječnika ili diplomiranih ekonomista na zavodu za zapošljavanje pokazatelj strukturne nezaposlenosti, ili da su osobe prijavljene na zavodu u stvari dobrovoljno nezaposlene jer ne žele prihvatiti poslove na gradilištima za koje se uvozi rumunjska radna snaga, ili se pak kao ciljna vrijednost dugoročne politike zapošljavanja točno određuje stopa za koju se tvrdi da je prirodna stopa nezaposlenosti za Hrvatsku.

Ipak, kao što su definiranje i mjerenje nezaposlenosti znatno složeniji nego što se na prvi pogled čini, tako se i razlikovanje i kvantifikacija tipova nezaposlenosti od kojih se ukupna pojava sastoji neizbježno pokazuje teškim, čak i nerješivim zadatkom. Zato ovaj rad nema pretenzija dati revolucionarno i konačno rješenje za sva relevantna pitanja, niti se želi baviti procjenama konkretne hrvatske situacije. Sistematizacija i kritička reinterpretacija spoznaja o teorijskom razlikovanju tipova nezaposlenosti, te mogućnostima operacionalizacije teorijskih postavki i praktičnom razlikovanju i mjerenju udjela različitih tipova u ukupnoj veličini nezaposlenosti trebala

bi poslužiti kao upozorenje za oprezniji pristup problemu nezaposlenosti i kritičke upotrebe podataka o tržištu rada.

1. TEORIJSKO RAZLIKOVANJE

Nezaposlenost se može promatrati s različitih gledišta. Tradicionalna podjela tipova nezaposlenosti prema njihovim uzrocima najčešće razlikuje sezonsku, frikcionalnu, strukturalnu i konjunkturu nezaposlenost. U ovu tradicionalnu shemu se ne uklapaju potpuno bitni oblici tehnološke i "nove" strukturalne nezaposlenosti.

Jednu od osnovnih suprotnosti u odnosu na nezaposlenost između (neo)klasične i keynesijanske ekonomske teorije predstavlja pogled na njezinu dobrovoljnost. Zbog toga je značajno s teorijskog gledišta razlikovanje dobrovoljne i nedobrovoljne nezaposlenosti.

Uz takvo gledanje je vezana i ravnotežna vrijednost dobrovoljne nezaposlenosti, poznata pod nazivom prirodna stopa nezaposlenosti. Ona se često poistovjećuje i s NAIRU - non accelerating inflation rate of unemployment (stopa nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju).

1.1. Tradicionalno razlikovanje sezonske, frikcionalne, strukturalne i konjunkturalne nezaposlenosti

Sezonska nezaposlenost je posljedica snažnih varijacija gospodarskog procesa u određenim djelatnostima uvjetovanih klimatskim, tradicionalnim ili institucionalnim uvjetima, uz pretpostavku da se razdoblja zatišja ne mogu premostiti proizvodnjom zaliha ili preraspodjelom radnog vremena. Značajne promjene na strani ponude rada u određenim razdobljima tijekom godine, npr. u vrijeme završetka školske godine, također mogu biti uzrok sezonskih promjena razine nezaposlenosti.

Frikcionalna nezaposlenost se javlja ukoliko se prelazi s jednog radnog mjesta na drugo ili kontinuiranog usklađivanja ponude i potražnje za radom kakvo zahtijeva određeno vremensko razdoblje izvan rada (razdoblje traženja i sl.) uzrokovano nesavršenošću obaviještenosti i mobilnosti. Obično se pretpostavlja da je takva nezaposlenost kratkotrajna, budući da implicira istovremeno postojanje odgovarajućih radnih mjesta. Jedino potrebno za usklađivanje ponude i potražnje, odnosno spajanje radnika i poslova jest vrijeme.

Strukturalna se nezaposlenost javlja ako usprkos kvantitativno zadovoljavajućoj ponudi radnih mjesta, postoji kvalitativno neslaganje ponude i potražnje rada u pogledu zanimanja, kvalifikacija ili regionalnog rasporeda. Radna snaga ili radna mjesta nedovoljno su mobilni, odnosno fleksibilni da izglade neravnotežu na podržistima rada.

Konjunkturalna nezaposlenost je posljedica nezadovoljavajuće potražnje na tržištu roba i implicitno na tržištu rada. Sam pojam podrazumijeva da se radi o srednjoročnoj prolaznoj pojavi koja nestaje u uvjetima ponovne

ekspanzije gospodarstva. Ukoliko se radi o dugoročno niskom gospodarskom rastu, takav tip nezaposlenosti, uvjetovane nedostatkom potražnje se naziva "growth-gap unemployment" (nezaposlenost jaza gospodarskog rasta) ili stagnacijska nezaposlenost.

Ovako sažet opis pojedinih tipova nezaposlenosti predstavlja samu srž spomenutih pojmova i nikako ne pokriva cjelokupno značenje koje je često široko i promjenljivo. Najpotpunije, odnosno najjasnije je značenje pojma sezonske nezaposlenosti, dok su pojmovi frikcionalne ili konjunkturne nezaposlenosti nejasniji i obuhvaćaju više različitih značenja. Pojam strukturne nezaposlenosti se upotrebljava u raznovrsnom značenju i najpodložniji je krivom tumačenju.

Tradicionalno shvaćanje strukturne nezaposlenosti se može obuhvatiti u sljedećih pet točaka (prema Harges 1977, str. 77):

1. Uzrok nezaposlenosti nije u nedostatku agregatne potražnje u gospodarstvu, već u sektorskim, kvalifikacijskim ili regionalnim neusklađenostima ponude i potražnje za radom. Na strani potražnje za radom takva odstupanja mogu biti uzrokovana promjenama u strukturi domaće konačne potrošnje, različitim stopama rasta produktivnosti u pojedinim djelatnostima, ili utjecajem međunarodne konkurencije. Na strani ponude pogrešno stručno obrazovanje ili masovni priliv određenih grupa, koje mogu sudjelovati samo na uskom podržištu rada, mogu dovesti do neusklađenosti.
2. Nezaposlenost je koncentrirana na određene grupe osoba.
3. Na neograničenom tržištu se može očekivati da će strukturne promjene izazvati promjene u odnosima nadnica i time ubrzo izjednačiti zaposlenost. U stvarnosti postoje uvjeti podržišta koji otežavaju izjednačavanje ponude i potražnje rada. Troškovi mobilnosti mogu biti visoki, a informiranost o uvjetima drugih podržišta nedostatna. U svakom slučaju mehanizam prilagođavanja zahtijeva određeno vrijeme, a kada to vrijeme pređe određenu granicu, nezaposlenost koja iz toga proizlazi se naziva strukturnom. Pri tome je prijelaz između frikcionalne i strukturne nezaposlenosti relativan.
4. Strukturna nezaposlenost iziskuje selektivne mjere politike tržišta rada, obrazovne i regionalne politike, dok "konjunkturalističko" shvaćanje nezaposlenosti rješenje nalazi samo u mjerama povećanja efektivne potražnje.
5. Trajanje nezaposlenosti je srednje i dugoročno. Nezaposleni se promatraju kao čvrst blok osoba kojih uključivanje u proizvodni proces zahtijeva dugo razdoblje ("stagnant pool").

Strukturne promjene su uvijek samo potencijalni uzrok. No, one ne izazivaju obavezno nezaposlenost. Obično rastuća konjunktura i brze strukturne promjene idu ruku pod ruku. Pri takvoj konstelaciji snaga postoji dovoljno ekspandirajućih područja u koje može preći na drugoj strani oslobođena radna snaga. Pri tome preostala nezaposlenost se može lako

prepoznati kao strukturna. U razdobljima recesije, naprotiv, općenito pada potreba strukturne prilagodbe, ali istovremeno pri stagnirajućoj ili padajućoj zaposlenosti opada i mogućnost prilagodbe. U takvoj situaciji empirijsko kvantificiranje udjela strukturne nezaposlenosti je izuzetno teško. Budući da recesija može na različit način zahvatiti pojedina zanimanja ili pojedine regije (zbog selektivne prakse otpuštanja i zapošljavanja u različitim poduzećima) mogu se pojaviti razlike koje stvaraju privid strukturne nezaposlenosti. *Osobito kriterij, da kod strukturne nezaposlenosti nezaposleni s jednog podržista moraju odgovarati slobodnim radnim mjestima na drugom podržistu, u uvjetima recesije će bit zadovoljen za neznatan broj nezaposlenih. činjenicu da se pri produženom trajanju konjunkturne nezaposlenosti struktura nezaposlenosti pomiče prema određenim grupama pa samu nezaposlenost treba umjesto kao strukturnu tumačiti kao strukturalizaciju konjunkturne nezaposlenosti.*

Mišljenje o strukturnoj nezaposlenosti kao o dugotrajnoj nezaposlenosti čvrstog jezgra teško zaposljivih osoba je oborena tijekom sedamdesetih godina, kada se veća pažnja počela posvećivati promatranju i mjeranju tijekom. Uočeno je da se problemske grupe ne ističu toliko po trajanju razdoblja nezaposlenosti, koliko po natprosječnoj vjerojatnosti ulaska u nju. Neovisno o činjenici hoće li se to interpretirati u terminima teorije traženja kao dobrovoljno i racionalno ponašanje, ili u terminima teorije segmentacije kao patološka radna nestabilnost određenih grupa, ovakva se koncentracija nezaposlenosti na određene grupe (kao posljedica visoke stope ulazaka i izlazaka iz nezaposlenosti) često naziva strukturnom.

U varijanti teorije traženja shvaćanje strukturne nezaposlenosti je vrlo blisko pojmu dobrovoljne nezaposlenosti (pojam je pojašnjen u daljnjem tekstu). Za njezino suzbijanje mjerama ekonomske politike, ukoliko je to uopće potrebno s obzirom na dobrovoljnost, se preporučaju zasebne mjere za svaku od pogođenih grupa, a nikako programi za poticanje ekspanzije ukupnog gospodarstva.

U teoriji segmentacije naglasci se stavljaju na neekonomske, ideološke, pravne i sociološke pojmove kojima se tumači nejednakost što izaziva podjelu i koncentraciju nezaposlenosti na određene grupe. Tu se prije može govoriti o strukturiranoj nego li o strukturnoj nezaposlenosti. To strukturiranje može se prevladati jedino sveobuhvatnom reformom strukture radnih mjesta u smjeru stabilnijih radnih mjesta "primarnog" sektora i dokidanjem diskriminacije. Pri tome i dugoročna politika keynesijanskog tipa može pomoći u stvaranju većeg broja novih radnih mjesta u primarnom sektoru.

1.2. "Nova" strukturna nezaposlenost

Osim u prikazanom značenju, pojam "strukturna nezaposlenost" se upotrebljava i za opisivanje nezaposlenosti kakva nastaje kada su kapitalni fondovi nekog gospodarstva nedostadni da bi zaposlili svu raspoloživu radnu snagu ("kapital shortage"). Takva je strukturna nezaposlenost tipična za zemlje u razvoju, no privremeno se može pojaviti i u razvijenim zemljama

kada nakon dugotrajne recesije u kojoj je došlo do procesa dezinvestiranja, pri ponovnom oporavku, usprkos zadovoljavajućoj razini potražnje za proizvodima, nije odmah moguće zaposliti raspoložive radne resurse.

Kritika ovakvog objašnjenja nezaposlenosti može doći iz dva pravca:

- a) Prema neoklasičnoj teoriji svaka količina kapitala može zaposliti željenu količinu rada ukoliko postoji potrebna fleksibilnost cijena čimbenika proizvodnje. Pri takvom pogledu postojanje nezaposlenosti manje ovisi o razini investicija, a znatno više o razini nadnica.
- b) Prema keynesijanskom pogledu takav je oblik nezaposlenosti u razvijenim zemljama nevjerojatan jer oligopolističke firme karakteriziraju upravo viškovi kapaciteta budući da je djelovanje gospodarstva ograničeno samo razinom agregatne potražnje, dok je ono nasuprot tome u zemljama u razvoju i bivšim socijalističkim zemljama ograničeno prije svega raspoloživim proizvodnim resursima (prema Kornai 1986, str. 9, 10).

1.3. Tehnološka nezaposlenost

Neki autori (npr. Hardses 1977) tehnološku nezaposlenost promatraju kao dio strukturne nezaposlenosti, s obrazloženjem da tehnološki razvoj predstavlja važan pokretač strukturnih promjena. Različiti razvoj produktivnosti ili različite promjene u potražnji koje su posljedica inovacija proizvoda izazivaju promjene u mogućnostima zapošljavanja u različitim sektorima i potrebu prilagodbe novim uvjetima. Ukoliko prilagodbu nije moguće odmah i potpuno ostvariti, nastaje *tehnološki uzrokovana strukturna nezaposlenost*. Pri takvom se shvaćanju tehnološke nezaposlenosti pretpostavlja, dakle, pojava samo kvalitativnih neusklađenosti između ponude i potražnje za radom, a ne i istovremeno nastajanje globalnog deficita radnih mjesta.

Upravo takav globalni nedostatak radnih mjesta koji je posljedica tehnološkog razvoja predstavlja bit pojma "tehnološka nezaposlenost". Ukoliko se stopa rasta društvenog proizvoda (y) promatra kao suma stope rasta broja zaposlenih (e) i stope rasta produktivnosti zaposlenih (pm), tehnološka se nezaposlenost može opisati kao višak rasta produktivnosti u odnosu na rast proizvodnje, s odgovarajućim negativnim posljedicama za zaposlenost. Na taj se način tehnološka nezaposlenost može razlikovati od dugoročne nezaposlenosti, uvjetovane nedostatnom potražnjom (growth gap ili stagnacijska nezaposlenost). Tehnološka nezaposlenost otvara škare između proizvodnosti i proizvodnje rastućom pm , a ne padajućom y .

Osnovni problem empirijskog prepoznavanja veličine tehnološke nezaposlenosti, usprkos mogućnosti da se više ili manje uoči ukidanje radnih mjesta izazvano tehnološkim napretkom, je u nemogućnosti razlikovanja udjela tehnološkog razvoja od udjela ostalih činitelja u stvaranju kompenzacijskog utjecaja rasta proizvodnje.

1.4. Dobrovoljna nasuprot nedobrovoljnoj nezaposlenosti

Razlikovanje dobrovoljne i nedobrovoljne nezaposlenosti ima u ekonomskoj teoriji važno mjesto.

Pokušaji da se empirijski identificiraju osobe koje su dobrovoljno nezaposlene primjenom svakodnevnog značenja pojma dobrovoljnosti osuđeni su na neuspjeh. Osobe koje su odbile ponuđeni posao mogli bismo nazvati dobrovoljno nezaposlenima, budući da su odabrale daljnje traženje posla nadajući se boljim uvjetima. Ali mnoge od njih su ne svojom voljom izgubile prethodni posao, te su protiv svoje volje u situaciji da traže odgovarajući. Isto tako, osobe koje su dobrovoljno napustile posao mogu se nazvati dobrovoljno nezaposlenima. No, ukoliko su ga napustile očekujući da će u kratkom roku pronaći drugi posao, a uvjeti tržišta rada onemogućavaju pronalaženje novog zaposlenja tijekom duljeg razdoblja, takva produljena nezaposlenost sigurno nije dobrovoljna. Iz navedenih primjera je očito da se pojmovi dobrovoljnosti i nedobrovoljnosti ne smiju rabiti u njihovom simplificiranom svakidašnjem značenju.

U standardnom neoklasičnom tumačenju sva nezaposlenost iznad jednog neizbježnog minimuma frikcionalne i sezonske nezaposlenosti uzrokovana je (individualno ili kolektivno) dobrovoljno, budući da je težnja ravnotežnom stanju blokirana previsokom realnom nadnicom. Radnici, dakle, odbijanjem snižavanja nadnica izazivaju nezaposlenost budući da uvijek postoji određena razina nadnica pri kojoj bi svi bili zaposleni. Element nedobrovoljnosti jedino predstavlja činjenica da nitko neće sam odabrati da bude loše sreće umjesto dobre. Ali bez obzira koliko god loši uvjeti posla bili radnik uvijek ima izbor da ih prihvati. Prema tome, dokle god postoji i jedno slobodno radno mjesto svi nezaposleni su dobrovoljno nezaposleni. Međutim, takvo razmišljanje pati od pogreške pribrajanja. Ako jedno radno mjesto ostaje slobodno, jer ga je odbilo stotinu radnika smatrajući uvjete ili plaću neodgovarajućima, pogrešno je smatrati njih svih stotinu dobrovoljno nezaposlenima, budući da preostalih 99 ne bi ni imalo izbora da je prvi prihvatio posao (osim ako nije postojalo još 99 takvih mjesta).

Bitnu suprotnost predstavlja Keynesov koncept nedobrovoljne nezaposlenosti, koja je posljedica nedovoljne agregatne potražnje. (vidjeti Keynes 1936, str. 15 i 30). Međutim, Keynes i njegovi sljedbenici nisu nikad osporavali postojanje i drugih oblika nezaposlenosti, kao što su sezonska, frikcionalna i strukturna (vidjeti Kahn 1976, str. 28, 29)

Neoklasični pogled čini pokušaj empirijske podjele na dobrovoljnu i nedobrovoljnu nezaposlenost bespredmetnim, a jedino relevantno je utvrditi razinu iznad koje se javlja dobrovoljna nezaposlenost: ravnotežnu ili prirodnu razinu nezaposlenosti.

1.5. Prirodna nezaposlenost

Klasičnu definiciju prirodne razine nezaposlenosti uspostavio je Milton Friedman 1968. "U svakom trenutku postoji određena razina nezaposlenosti koja ima svojstvo konzistentnosti s ravnotežom strukture realnih nadnica. ...Niža razina nezaposlenosti je pokazatelj postojanja viška potražnje za radom koji izaziva pritisak za porast realnih nadnica. Viša razina nezaposlenosti je pokazatelj postojanja viška ponude rada koji izaziva pritisak za sniženje realnih nadnica. "Prirodna stopa nezaposlenosti" je, drugim riječima, razina koja bi proizašla iz Walrasianskog sustava jednadžbi opće ravnoteže, ukoliko su u njih ugrađena postojeća strukturna svojstva tržišta rada i dobara, uključujući tržišne nesavršenosti, stohastičku varijabilnost ponude i potražnje, troškove prikupljanja informacija o slobodnim radnim mjestima i radnim mogućnostima, troškove mobilnosti, itd." (Friedman 1968, str. 8).

Druga, prema pogledima monetarista ekvivalentna definicija se može izvesti iz monetarističke interpretacije Phillipsove krivulje. U tu svrhu se u odnos sa stopom nezaposlenosti ne stavlja, kako je to učinio Phillips, stopa rasta nominalnih nadnica, već stopa rasta realnih nadnica ovisnih o ostvarenom kretanju cijena. U ravnotežnom stanju realne nadnice mogu rasti samo u visini ostvarenog rasta produktivnosti, a to je moguće samo ako su svi subjekti pravilno procijenili kretanje cijena. Odstupanje nezaposlenosti od ravnotežne razine se događa samo zbog pogrešnih očekivanja gospodarskih subjekata. Prema tome, prirodna nezaposlenost je nezaposlenost koja se uspostavlja kada gospodarski subjekti ispravno anticipiraju kretanje cijena.

Koncept prirodne stope nezaposlenosti se zasniva na tvrdnji neoklasične teorije da samo kretanje realnih nadnica može utjecati na ponudu i potražnju rada, te da keynesijanska receptura utemeljena na iluziji novca može imati kratkotrajne efekte.

Otvorenim ostaje i pitanje teoretskih osnova za određivanje visine prirodne stope nezaposlenosti. Izmjene u sastavu radne snage prema većem udjelu skupina sklonijim nezaposlenosti podižu prirodnu stopu nezaposlenosti. Snažne sektorske i regionalne promjene izazivaju potrebu prilagodavanja radne snage i povećavaju prirodnu stopu nezaposlenosti. Povećanje novčanih naknada za nezaposlenost smanjuje oportunitetni trošak traženja zaposlenja, čime se može utjecati na produženo trajanje nezaposlenosti, a time i razinu prirodne stope. Nasuprot tome, poboljšano informiranje i posredovanje pri zapošljavanju skratilo bi razdoblja nezaposlenosti i time utjecalo na smanjivanje razine njezine prirodne stope. U istom smislu bi djelovale i druge mjere usmjerene na poboljšanje transparentnosti i usklađenosti tržišta rada: poboljšana usklađenost obrazovnog sustava s potrebama gospodarstva, stambena politika usmjerena na olakšanje mobilnosti i slično.

Bez obzira na upitnost teoretskog koncepta, poznavanje razine prirodne stope nezaposlenosti bilo bi poželjno iz barem dva razloga:

1. Ukoliko se primjenjuje antiinflacijski program na osnovi restriktivne monetarne politike, procijeniti troškove takvog programa je moguće samo ako se zna je li se i u kojoj mjeri istovremeno promijenila prirodna stopa nezaposlenosti. Ukoliko je njena razina porasla, troškovi su manji pri datom porastu ukupne stope nezaposlenosti.
2. S druge strane bi poznavanje ravnotežne stope nezaposlenosti, koja predstavlja granicu iza koje daljnje smanjivanje izaziva ubrzani rast inflacije, bio koristan putokaz ekspanzivnoj gospodarskoj politici.

2. MOGUĆNOST PRAKTIČNOG RAZLIKOVANJA

Empirijsko operacionaliziranje i kvantificiranje različitih oblika nezaposlenosti je potrebno kako zbog analitičkih razloga, tako i za formiranje mjera gospodarske politike.

Operacionaliziranje teorijskih koncepata uspijeva samo u ograničenoj mjeri, te se ne može očekivati da će praktično kvantificirane veličine u potpunosti odgovarati teorijskim korelatima. To je nužno imati na umu pri upotrebi podataka dobivenih različitim načinima mjerenja.

Teškoće pri mjerenju potječu djelomično od nedostatka potrebnih statističkih podataka (npr. o otvorenim radnim mjestima), ili njihove dvojbene kvalitete, a djelomično i od činjenice da različiti tipovi nezaposlenosti nisu međusobno neovisni, već se isprepliću. Neki oblici ispreplitanja utjecaja pojedinih uzroka već su naznačeni u teoretskom razjašnjavanju. Tako npr. u razdoblju visoke konjunktura opada razina sezonske i strukturne nezaposlenosti; zbog različitih konjunkturnih kretanja u pojedinim djelatnostima može doći do neravnoteža koje izgledaju kao strukturna nezaposlenost, zapravo imaju konjunktorni uzrok; kako poduzeća u razdoblju recesije za preostalu razinu zaposlenosti povećavaju kvalifikacijske zahtjeve, dotada frikcionalni problemi prerastaju u strukturne; razlika između stope rasta produktivnosti i proizvodnje koja može biti posljedica tehnološkog napretka, ali i nedostatne potražnje izazvat će nezaposlenost koju treba različito klasificirati, itd.

Zbog svih teškoća vezanih za taj problem, nije rijetka tvrdnja da kvantitativno pojedinačno indentificiranje različitih tipova nezaposlenosti nije uopće moguće. ILO (Unemployment and Structural Change, Geneve, 1962, str. 7, prema Riese 1986, str. 120) smatra da je svako takvo **razlaganje nezaposlenosti na komponente subjektivno i nedorečeno**.

Bez obzira na nedostatke, metode iznesene u nastavku mogu dati vrijedne podatke o nezaposlenosti i barem orijentaciono ukazati na mjere nužne za njezino smanjivanje.

2.1. Mjere disperzije

Radi se o najjednostavnijem, ali i najmanje preciznom pristupu u analiziranju oblika nezaposlenosti. Ove mjere ne mogu ukupnu nezaposlenost razložiti na dijelove, već su usmjerene na procjenu utjecaja strukturnih čimbenika u nezaposlenosti. Pri tome su usmjerene na neravnomjernost raspodjele nezaposlenosti na određene demografske grupe, regije, zanimanja itd., dok izostaje analiza postojanja odgovarajućih radnih mjesta na drugim podržistištima, što je nužan preduvjet za definiranje strukturalne nezaposlenosti. Zato se ovdje radi prije o utvrđivanju strukturalne neravnoteže nezaposlenosti, nego o kvantificiranju strukturalne nezaposlenosti.

Usporedba disperzije nezaposlenosti po zanimanjima u jednom razdoblju s disperzijom stopa nezaposlenosti u drugom razdoblju, sličnom po konjunkturalnim karakteristikama, može ukazati na eventualne promjene u utjecaju strukturalnih čimbenika na formiranje nezaposlenosti.

2.2. Analiza pomoću podataka o otvorenim radnim mjestima

Usporedba nezaposlenih i raspoloživih radnih mjesta, bilo za cjelokupno tržište ili za pojedina podržista, može se koristiti u razvrstavanju nezaposlenosti prema uzrocima na tradicionalne komponente: frikcionalnu, strukturnu i konjunkturalnu nezaposlenost.

Osnovni problem koji se pri tome javlja je upitna kvaliteta podataka o otvorenim radnim mjestima. Način prikupljanja podataka u različitim zemljama znatno se razlikuje: u nekima se bilježe podaci o prijavljenim radnim mjestima pri uredu za zapošljavanje, u drugima se vrše periodična ispitivanja uzorka, a u nekima se kao indikator upotrebljava kretanje oglasa o slobodnim radnim mjestima u odabranim novinama.

U svakom slučaju će rezultat primijenjenih metoda analize nezaposlenosti odstupati od stvarnog udjela pojedine vrste nezaposlenosti ovisno o vjerodostojnosti podataka o otvorenim radnim mjestima.

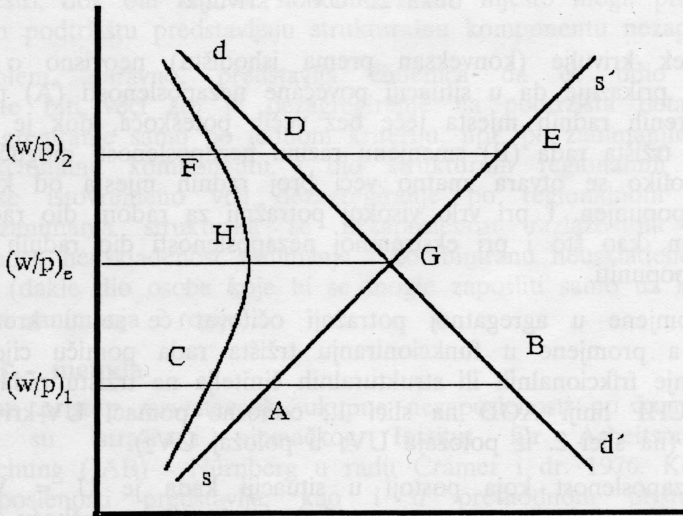
2.2.1. Beveridge krivulja

U počast Beveridgeu, koji je prvi pri definiranju pune zaposlenosti stavio u odnos nezaposlene i otvorena radna mjesta, funkcijska veza između tih dvaju veličina, odnosno odnos između jedne varijable koja iskazuje teškoće poslodavaca pri regrutiranju i zadržavanju radnika i druge varijable koja iskazuje višak ponude na tržištu rada, naziva se Beveridge krivulja. Drugi, često upotrebljavan naziv, potječe od engleskih riječi unemployment (nezaposlenost) i vacancies (otvorena radna mjesta), UV - krivulja.

Parametri koji određuju položaj ove krivulje se mogu upotrijebiti kao mjerilo nesavršenosti tržišta, ovisnog o frikcionalnim i strukturalnim činiteljima. Ukoliko se zanemari utjecaj sezonske nezaposlenosti (ukoliko je njena pojava nebitna ili su upotrebljeni sezonski izjednačeni podaci), analiza Beveridge krivulje omogućava kvantitativno razdvajanje nezaposlenosti na komponentu uzrokovanu nedostatnom potražnjom (demand-deficient) i

komponentu koja nije uzrokovana nedostatnom potražnjom (non-demand-deficient), koja dakle, ne pruža samo uvid u strukturnu neravnotežu, već omogućava kompletnu analizu.

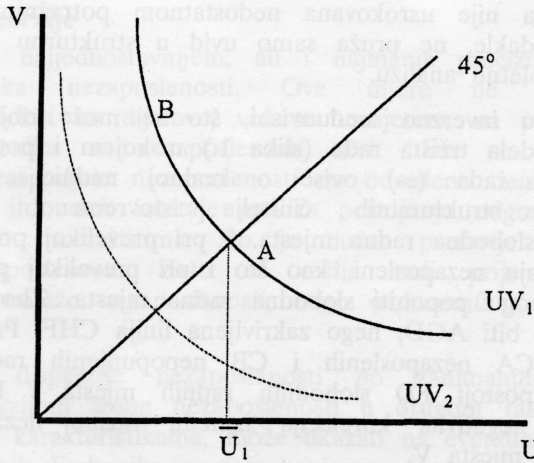
U i V su inverzno međuovisni, što se može objasniti primjenom neoklasičnog modela tržišta rada (slika 1.) u kojem i potražnja za radom (dd) i ponuda rada (ss) ovise o realnoj nadnici. Zbog postojanja frikcionalnih i strukturalnih činitelja istovremeno mogu postojati nezaposlenost i slobodna radna mjesta. I pri prevelikoj potražnji za radom neki radnici ostaju nezaposleni, kao što i pri prevelikoj ponudi rada neki poslodavci ne mogu popuniti slobodna radna mjesta. Zbog toga ostvarena zaposlenost neće biti AGD, nego zakrivljena linija CHF. Pri realnoj nadnici $(w/p)_1$ postoje CA nezaposlenih i CB nepopunjenih radnih mjesta, pri nadnici $(w/p)_2$ postoje FD slobodnih radnih mjesta i FE nezaposlenih. Postoji, dakle, negativna korelacija između razine nezaposlenosti U i otvorenih radnih mjesta V.

Slika 1.: Neoklasični model tržišta rada

Inverzna međuovisnost između nezaposlenosti i otvorenih radnih mjesta može se objasniti i keynesijanskim pojmovima. Rastuću efektivnu (agregatnu) potražnju prati pad nezaposlenosti i povećanje broja otvorenih radnih mjesta. Ukoliko s opadanjem nezaposlenost sve slabije reagira na ekspanziju tražnje i ukoliko je s rastom broja otvorenih radnih mjesta sve teže njihovo popunjavanje, nastat će nelinearna inverzna međuzavisnost slična prikazanoj na slici 1.

UV - odnos može se prikazati na sljedeći način (slika 2.)

Slika 2.: UV - krivulja

Tijek krivulje (konveksan prema ishodištu) neovisno o teoretskom polazištu, prikazuje da u situaciji povećane nezaposlenosti (A) popunjavanje novootvorenih radnih mjesta teče bez većih poteškoća, dok je pri rastućoj napetosti tržišta rada (B) smanjenu razinu nezaposlenosti moguće smanjivati samo ukoliko se otvara znatno veći broj radnih mjesta od kojih će dio ostati nepopunjen. I pri vrlo visokoj potražnji za radom dio radnika ostaje nezaposlen, kao što i pri ekstremnoj nezaposlenosti dio radnih mjesta nije moguće popuniti.

Promjene u agregatnoj potražnji očitovat će se u kretanju uzduž krivulje, a promjene u funkcioniranju tržišta rada pomiču cijelu krivulju. Ublažavanje frikcionalnih ili strukturalnih činitelja na tržištu rada približit će krivulju CHF liniji AGD na slici 1., odnosno pomaci UV-krivulju prema ishodištu (na slici 2. iz položaja UV_1 u položaj UV_2).

Nezaposlenost koja postoji u situaciji kada je $U = V$ (dakle u sjecištu UV - krivulje s pravcem 45°) predstavlja poteškoću usklađivanja nezaposlenih i otvorenih radnih mjesta i time frikcionalnih i strukturalnih teškoća promatranog tržišta rada. Takva razina nezaposlenosti (na slici 2. označen U_1) predstavlja non-deficient-demand komponentu ukupne nezaposlenosti, dok je nezaposlenosti iznad te razine uvjetovana nedostatnom agregatnom potražnjom.

UV - metoda, međutim, ne omogućava daljnje precizno razlaganje non-deficient-demand nezaposlenosti na frikcionalnu i strukturalnu komponentu.

2.2.2. Dezagregirana usporedba nezaposlenosti i otvorenih radnih mjesta

"Metodu salda tržišta rada" predložili su Perlaman 1969. i Thirlwall 1969, a nadogradili Gleave i Palmer 1980.

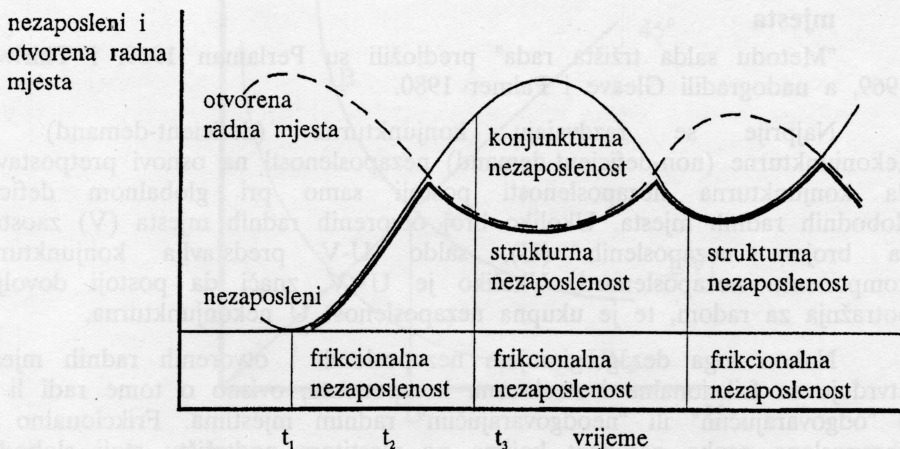
Najprije se razdvajaju konjunkturna (deficient-demand) od nekonjunkturne (non-deficient-demand) nezaposlenosti na osnovi pretpostavke da konjunkturna nezaposlenosti postoji samo pri globalnom deficitu slobodnih radnih mjesta. Ukoliko broj otvorenih radnih mjesta (V) zaostaje za brojem nezaposlenih (U), saldo $U-V$ predstavlja konjunkturnu komponentu nezaposlenosti. Ukoliko je $U < V$, znači da postoji dovoljna potražnja za radom, te je ukupna nezaposlenost U nekonjunkturna.

Nakon toga dezagregiranjem nezaposlenih i otvorenih radnih mjesta utvrđuje se frikcionalna i strukturna komponenta, ovisno o tome radi li se o "odgovarajućim" ili "neodgovarajućim" radnim mjestima. Frikcionalno su nezaposlene osobe nasuprot kojima na vlastitom podržištu stoji slobodno radno mjesto, dok oni koji bi slobodno radno mjesto mogli pronaći samo na drugom podržištu predstavljaju strukturalnu komponentu nezaposlenosti.

Problem, naravno, predstavlja činjenica da će udio strukturne komponente biti veći što je dezagregiranje na podržišta detaljnije. Isto tako, dezagregiranje samo po jednom kriteriju, npr. po zanimanjima, uključit će u frikcionalnu komponentu i dio strukturnih regionalnih neslaganja. Ukoliko se istovremeno vrši dezagregiranje po regionalnom kriteriju i kriteriju zanimanja strukturna se nezaposlenost razlaže na regionalnu neusklađenost, neusklađenost zanimanja i kombiniranu neusklađenost regije i zanimanja (dakle dio osoba koje bi se mogle zaposliti samo uz istovremenu promjenu i zanimanja i regije).

2.2.3. IAB - metoda

Sličan pristup razvrstavanju ukupne nezaposlenosti po komponentama primijenili su istraživači njemačkog Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB) - Nürnberg u radu Cramer i dr. 1976. Konjunkturni dio nezaposlenosti predstavlja, kao i u prethodnom pristupu, višak nezaposlenih nad brojem slobodnih radnih mjesta, no nekonjunkturni dio se dijeli na način da se veličina frikcionalne nezaposlenosti za cijelo razdoblje procjenjuje u visini najniže vrijednosti ukupne nezaposlenosti uočene tijekom promatranog razdoblja. Na slici 3. su prikazane osnovne ovog koncepta razlaganja nezaposlenosti prema uzrocima.

Slika 3.: Razlaganje nezaposlenosti prema uzrocima

Izvor: Krieger - Pintar 1977, str. 99.

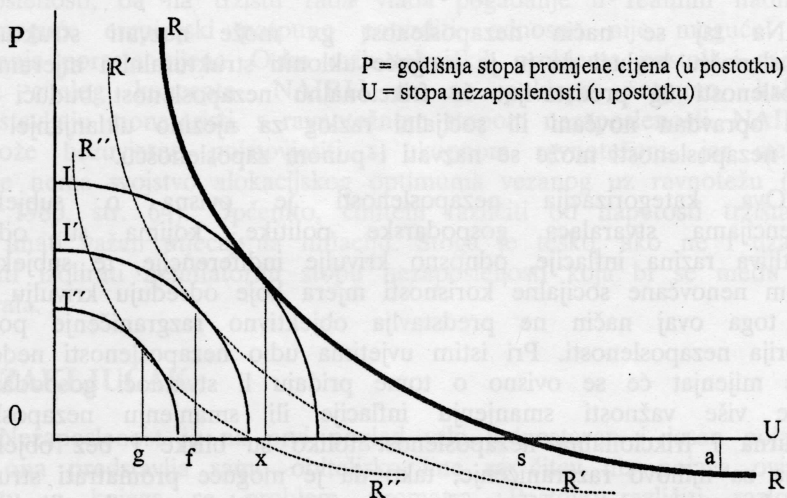
Tanka krivulja predstavlja kretanje nezaposlenosti, isprekidana kretanje broja otvorenih radnih mjesta, a podebljana linija iskazuje kretanje zbroja strukturne i frikcionalne nezaposlenosti.

Problematična je kod ovakvog pristupa procjena visine frikcionalne nezaposlenosti, budući da i u konjunkturno povoljnim razdobljima ukupna nezaposlenost sadrži dio dugoročno nezaposlenih (npr. preko šest mjeseci), koji prema tome predstavljaju dio strukturne nezaposlenosti.

Drugi je problem, uočen kod oba pristupa, mehaničko poistovjećivanje viška nezaposlenih nad brojem radnih mjesta s konjunkturnom nezaposlenošću, jer (što je jasno vidljivo na slici 3.) pri tome nekonjunkturni dio nezaposlenosti također bilježi cikličke promjene. Pri konjunkturnom padu raste najprije strukturna nezaposlenost, a čim broj nezaposlenih pređe broj otvorenih radnih mjesta, ona se ponovno spušta, dok se određen broj nezaposlenih, koji su klasificirani kao dio strukturne nezaposlenosti, sada klasificira kao dio konjunkturne nezaposlenosti. Takve izmjene klasificiranja istih nezaposlenih osoba mogu se opravdati ovisnošću svih oblika nezaposlenosti o konjunkturnim kretanjima, i dok postoje na nekom drugom podržištu slobodna radna mjesta može se pretpostaviti da bi osobe koje su zbog konjunkturnih razloga ostale bez posla mogle uz povećanu mobilnost ostvariti šanse za zaposlenje. Kako je još Beveridge (1909, str. 114) utvrdio, uzrok nezaposlenosti nije razlog zbog kojeg je neka osoba ostala bez posla, već razlog zbog kojega ne može pronaći novi posao.

2.3. Analiza pomoću Phillipsove krivulje

Lipsey (1965) je predložio razlaganje ukupne nezaposlenosti na frikcionalnu, strukturnu i konjunkturu komponentu zasnovano na mogućim mjerama za njihovo otklanjanje, a ne na njihovim uzrocima. Mjere koje će se primijeniti ovisit će o njihovu utjecaju na druge ciljeve gospodarsvene politike, te o subjektivnim preferencijama onih koji o tim ciljevima odlučuju. Ukoliko se konflikt ciljeva reducira na odnos cilja pune zaposlenosti i cilja stabilnosti cijena, problem se može analizirati pomoću Phillipsove krivulje.

Slika 4.: Analiza nezaposlenosti pomoću Phillipsove krivulje

Izvor: Lipsey 1965, str. 211.

RR krivulja prikazuje sve kombinacije U i P koje se postižu mijenjanjem razine agregatne potražnje. Preferencije stvaralaca gospodarsvene politike mogu se jednostavno prikazati kao najviša stopa inflacije koju su oni spremni tolerirati ili kao set krivulja indiferencije koje prikazuju spremnost prihvaćanja određenog povećanja stope nezaposlenosti uz odgovarajuće smanjenje inflacije i obrnuto (dakle predstavljaju funkcije preferencije). Točka u kojoj je jedna od krivulja indiferencije tangencijalna na krivulju RR predstavlja točku prema kojoj bi trebala biti usmjerena politika upravljanja agregatnom potražnjom (u skladu s postojećim preferencijama stvaralaca politike).

Ako je postojeća nezaposlenost prikazana duljinom $0a$, može se reći da je dio nezaposlenosti xa , nezaposlenost nedostatne tražnje (deficient-demand unemployment), u smislu da je moguće ukloniti povećanjem agregatne potražnje bez stvaranja neprihvatljivih konflikata s drugim ciljevima politike.

Pokušaj daljnjeg smanjivanja nezaposlenosti povećanjem agregatne potražnje ne bi bio racionalan, no moguće ga je ostvariti drugim mjerama koje utječu na pomicanje RR krivulje u lijevo. Kako sve mjere kojima se utječe na taj način (npr. mjere politike zapošljavanja ili obrazovanja) izazivaju troškove, racionalno je primijeniti samo mjere kojih je utjecaj na output veći od uloženi sredstava za njihovo provođenje. Te mjere pomiču krivulju RR na $R'R'$. Daljnje pomicanje ulijevo prema krivulji $R''R''$ može biti opravdano socijalnim ciljevima usprkos ostvarenom novčanom gubitku. Dodatno pomicanje ulijevo je naravno moguće, ali nije moguće racionalno pravdati troškove koje to smanjenje nezaposlenosti iziskuje.

Na taj se način nezaposlenost g_x može nazvati strukturalnom nezaposlenošću budući da ju je moguće ukloniti strukturalnim mjerama. Dio nezaposlenosti $0g$ predstavljat će frikcionalnu nezaposlenost budući da ne postoji opravdan novčani ili socijalni razlog za njezino uklanjanje. Takva razina nezaposlenosti može se nazvati i punom zaposlenošću.

Ova kategorizacija nezaposlenosti je ovisna o subjektivnim preferencijama stvaralaca gospodarske politike, kojima su određene prihvatljiva razina inflacije, odnosno krivulje indiferencije, te subjektivnom ocjenom nenovčane socijalne korisnosti mjera koje određuju krivulju $R''R''$. Zbog toga ovaj način ne predstavlja objektivno razgraničenje pojedinih kategorija nezaposlenosti. Pri istim uvjetima udio nezaposlenosti nedostatne tražnje mijenjat će se ovisno o tome pridaju li stvaraoci gospodarstvene politike više važnosti smanjenju inflacije ili smanjenju nezaposlenosti. Strukturna i frikcionalna nezaposlenost toliko su bliske i bez objektivnog kriterija za njihovo razgraničenje, tako da je moguće promatrati strukturu nezaposlenost kao dio frikcionalne nezaposlenosti s neprihvatljivo dugim vremenskim pomakom, odnosno dio frikcionalne nezaposlenosti koji nije prihvatljiv iz razloga što ne postoje novčana korist od njezina uklanjanja ili društvena dobrobit koja nadilazi vrijednost troškova potrebnih za njezino uklanjanje (Lipsey, 1965, str. 215).

Lipseyeva shema je nastala u vremenu kada je Phillipsova krivulja u velikoj mjeri smatrana jednostavnim "menijem" za alternativne akcije gospodarstvene politike. Ako se uzmu u obzir inflatorna očekivanja gospodarstvenih subjekata, mora se u svakom slučaju praviti razlika između mnoštva mogućih kratkoročnih Phillipsovih krivulja, od kojih svaka vrijedi za određeno očekivanje inflacije, i dugoročne Phillipsove krivulje koja pokazuje dostižne kombinacije inflacije i nezaposlenosti pri potpunoj jednakosti ostvarenog i očekivanog porasta cijena. Ekstreman monetaristički stav pretpostavlja dugoročno uspravnu Phillipsovu krivulju. Prema Lipseyevoj shemi, upravo u duhu monetarističkih stavova, u takvom slučaju ne postoji prostor za konjunkturnu nezaposlenost (nezaposlenost nedostatne potražnje). Preostala prirodna nezaposlenost može se potpuno pripisati strukturalnim, odnosno frikcionalnim činiteljima. Lipseyevo razlikovanje ovih dviju komponenata, ovisno o isplativosti njihovog uklanjanja, odgovara monetarističkom razlikovanju kratkoročne stope prirodne nezaposlenosti, koja

se odnosi na određenu danu kombinaciju strukturalnih i frikcionalnih činitelja i koju je moguće smanjivati, i dugoročne "optimalne" stope prirodne nezaposlenosti smanjivanje koje nije opravdano.

Polazište proračunavanja "prirodne" stope nezaposlenosti uglavnom je za očekivanja proširena (expectations-augmented) Phillipsova krivulja. Mnoštvo pojašnjavajućih varijabli, koje su upotrebljavali različiti autori čiji radovi obrađuju pitanje određivanja prirodne stope nezaposlenosti nije potrebno ovdje objašnjavati. Bit će spomenuti samo osnovni argumenti protiv empirijskog izračunavanja NAIRU. Srž hipoteze prirodne stope nezaposlenosti, da na tržištu rada vlada pogađanje u realnim nadnicama, nije moguće empirijski potpuno potvrditi, odnosno nije moguće mjeriti očekivanja porasta cijena. Osim ovih tehničkih problema postoji i sadržajna slabost cijelog koncepta. NAIRU se ne poklapa potpuno, kako to pretpostavljaju monetaristi, s ravnotežnom stopom nezaposlenosti. NAIRU se ne može bezuvjetno poistovjetiti s ukupnom ravnotežom, jer stabilnost inflacije nema svojstvo alokacijskog optimuma vezanog uz ravnotežu (prema Tobin 1980, str. 64). Općenito, činitelji različiti od napetosti tržišta rada mogu imati važan utjecaj na inflaciju. Stoga je teško, ako ne i uzaludno, pokušati izolirati neinflatornu stopu nezaposlenosti koja bi se među njima razabirala.

ZAKLJUČAK

Nezaposlenost je na prvi pogled vrlo jednostavan i jasan pojam. U stvari ona predstavlja samo obiteljsko ime za čitav niz pojava ovisno o stajalištu s kojega se problem promatra. Postoje različiti razlozi za spoznavanje svojstava nezaposlenosti, a za svakog od njih neka definicija može biti pogodnija od druge, odnosno jedna mjera se može činiti boljom od drugih. Definiranje nezaposlenosti ovisi o usvojenoj konvenciji u nekom društvu koja se formira na osnovi tradicije i lokalnih uvjeta.

Nezaposlenost se može razvrstati prema različitim gledištima. Tradicionalna podjela tipova nezaposlenosti prema njihovim uzrocima najčešće razlikuje sezonsku, frikcionalnu, strukturalnu i konjunkturu nezaposlenost. Međutim ništa manje opravdano i značajno nije prepoznavanje tehnološke nezaposlenosti i nezaposlenosti uzrokovane nedostatkom kapitala ili razlikovanje dobrovoljne i nedobrovoljne nezaposlenosti te neizbježne prirodne nezaposlenosti. Empirijsko operacionaliziranje podjele i kvantificiranje različitih oblika nezaposlenosti potrebno je kako iz analitičkih razloga, tako i za formiranje mjera gospodarske politike. Nažalost operacionaliziranje teorijskih koncepata uspjeva samo u određenoj mjeri, te se ne može očekivati da će praktično kvantificirane veličine u potpunosti odgovarati teorijskim korelatima. To je nužno imati na umu pri upotrebi podataka dobivenih različitim načinima mjerenja i procjena. Teškoće pri mjerenju potječu djelomično od nedostatka potrebnih statističkih podataka (npr. o otvorenim radnim mjestima), ili

njihove dvojbene kvalitete, a djelomično od činjenice da različiti tipovi nezaposlenosti nisu međusobno nezavisni, već se isprepliću.

Izložena sistematizacija i rasprava pokazale su da je potreban oprez u tumačenja podataka dobivenih raznim načinima mjerenja i izračuna jer u sebi nužno nose nerješiva teorijska i praktična ograničenja. Pogotovu se to odnosi na javne nastupe zasnovane isključivo na dojmu i površnom poznavanju teorija tržišta rada, koje na žalost bitno utječu na usmjeravanje javnog mnijenja i ekonomske politike.

LITERATURA

- Beveridge, William H.: Unemployment. A problem of Industry, 1909, drugo dopunjeno izdanje, Longmans, Green and Co., London, 1930.
- Cramer, U.; Klauder, W.; Mertens, D.; Reyher, L.; Spitznagel, E.: Zum Problem der strukturellen Arbeitslosigkeit, MittAB, Vol. 9, br. 1, 1976, str. 70. - 83.
- Friedman, Milton: The role of monetary policy, The american economic review, Vol. 58, br. 1, 1968, str. 1. - 17.
- Gleave, D.; Palmer, D.: Spatial variations in unemployment problems: A tipology, Papers and Proceedings of The Regional Science Association, Vol. 44, 1980, str. 57. - 71.
- Hardes, Heinz-Dieter: Zur Problematik struktureller Arbeitslosigkeit. Theoretische Analyse, u Kulp-Haas 1977, str. 73. - 110.
- Kahn, Richard: Unemployment as seen by the Keynesians, u Worswick 1976, str. 19. - 34.
- Keynes, J. M.: The General Theory of Employment, Interest and Money, The Collected Writings of John Maznard Keynes, Vol. 7, Royal Economic Society, Cambridge, 1973, prvo izdanje 1936.
- Kornai, Janos: Contradictions and dilemmas, MIT Press, Cambridge, 1986.
- Krieger, Hubert; Pintar, Rudiger: Zum Problem der strukturellen Arbeitslosigkeit in regionalspezifischer Sicht, WSI Mitteilungen, Vol. 30, br. 5, 1977, str. 317. - 324.
- Lipsey, Richard G.: Structural and Deficient-Demand Unemployment Reconsidered, u Ross 1965, str. 210. - 255.
- Perlman, Richard: Labor Theory, John Wiley & Sons inc, New York, 1969.
- Riese, Martin: Die Messung der Arbeitslosigkeit, Duncker & Humblot, Berlin, 1986.
- Thirlwal, A. P.: Types of Unemployment: With Special Reference to "Non Demanddeficient" Unemployment in Great Britain, Scottish Journal of Political Economy, Vol. 16, br. 2, 1969, str. 20. - 45.

Tobin, J.: Stabilisation Policy Ten Years After, Brooking Papers on Economic Activity, br. 1, 1980, str. 19. - 71.

Željko Mrnjavac, Ph.D.

Associate Professor

Faculty of Economics, Split

mrnjavac@efst.hr

DISTINGUISHING THE TYPES OF UNEMPLOYMENT – IMPOSSIBLE MISSION

Summary

Fighting unemployment is one of the most important, and often the principal goal of macroeconomic policy. In order to choose adequate measures, beside data on unemployment stocks and flows, it would be reasonable to demand information on types of unemployment from which they are composed. Although at first sight it can look simple, distinguishing and quantifying types of unemployment is a quite difficult and even impossible task. Operationalisation of theoretical concepts succeeds only in part because of the lack of adequate statistical data and the fact that various types of unemployment are highly interdependent.

Presented systematisation and critical reinterpretation of knowledge on theoretical distinguishing of types of unemployment and possibilities of operationalisation of theoretical premises as well as practical distinguishing and measuring of shares in total unemployment should serve as a warning for a more cautious approach to the problem of unemployment because all types of measurement and calculation inevitably include unsolvable theoretical and practical limitations.

Key words: *unemployment; types of unemployment; Beveridge curve; Phillips curve; macroeconomic policy*

JEL classification: *J64*